

קבוצת המאבק להצלת נחל בצת

תושבים בגליל המערבי

יום ראשון 11 אוקטובר 2009
כ"ג תשרי תש"ע

לכבוד
פרופ' אורי שני
מנהל רשות המים
המסגר 14
תל-אביב

שלום רב

הנדון: הצלת נחל בצת

הננו פונים אליך בנושא שבנדון עת אנו "מציינים" עשור להתייבשותם של עיינות כרכרה, מקור המים של נחל בצת. מעיינות הנחל האיתן, שהיה פינת חמד אהובה ואתר טיול מבוקש, חרבו באביב 1999 בשל שאיבת-יתר מתמשכת בקידוחי שומרה שבמעלה האקוויפר, ומאז לא שב הנחל לאיתנו. "העזרה הראשונה" שקיבל הנחל - בצורת הזרמה של מי "מקורות" מטופלים בכמות זעירה ובאיכות מעקרת - אינה המרפא למצבו הקשה של נחל בצת. למרבית הצער עזרה זו נראית יותר כמס-שפתיים אשר אינו מספיק לשמירת הנחל בחיים והוא גווע לאיטו.

עיינות כרכרה שפעו בשנה ממוצעת בעבר כמיליון מ"ק לשנה ושפיעה זו הביאה לזרימה עילית של מי הנחל לאורך של שני ק"מ במורד הנביעה. בשנים גשומות הגיעה זרימת הבסיס הקיצית אף לצומת אדמית, 5.5 ק"מ במורד המעיינות. ספיקות אלו היו הבסיס לבית גידול עשיר ושופע, שדרת דולבים והרדופים, קירות שרכים, עולם חי תוסס, טחנות קמח, אתר טיולים ובילוי אהוב ומיוחד ואף נותרו מים לצרכי שתייה והשקיה לקיבוץ אילון.

מאז תחילת שנות ה-90 הוכפלה כמות השאיבה בקידוחי שומרה עד להפקה של 2.5 מלמ"ק לשנה כמות שהיא מעל למילוי החוזר הטבעי באקוויפר. שאיבת-יתר זו – אשר אושרה כמובן ע"י נציבות המים - נמשכת מספר שנים והביאה להורדה משמעותית של מפלסי האקוויפרים ולדלדולם וייבושם של עיינות כרכרה באביב 1999. **האידיליה המוכרת לרבים נעלמה תוך זמן קצר; הנחל גווע ואם לא נעצור היום את תהליך גסיסתו הוא אכן ימות.**

תמיד יהיה מי שיטען כי "שעת משבר היא וזה אינו הזמן". ואולם, משבר המים בישראל הוא עובדה קיימת מזה עשרות שנים ואין למעשה זמן "טוב יותר". **למעשה, נחל בצת - כמו כל יתר נחלי ישראל - הם הקורבן הראשון של משבר זה!** צרכי המים הגדלים שלנו הם שהביאו לתפיסת המעיינות בתחילה, ולקידוח מעמיק ומתמשך אל תוך האקוויפרים לאחר מכן. עקב כך חרבו המעיינות ופסקה זרימת הנחלים. מאוחר יותר הפכו נחלי ישראל למובילי ביוב ומי התהום, ואף מי הים שלנו, זוהמו.

בשיאי המשבר השונים דובר רבות על הצורך בשינויים של ממש בניהול משק המים ועל הצורך בהגדלת היצע המים בטכנולוגיות המוכרות אל נוכח הגידול בצריכה ובהיקף הצרכנים. ואולם שנה גשומה אחת הצליחה תמיד להביא לביטולן של ההצעות השונות להגדלת היצע המים. התוצאה הטבעית מהתנהלות בלתי-אחראית זו הביאה להגברת ניצול-היתר של מאגרי המים שלנו, לפגיעה באיכות מימיהם וכמובן להמשך ייבוש המעיינות והנחלים.

משבר המים שלנו מחייב הגדלת היצע המים שלנו באמצעות חיסכון, ניהול נכון של משאבי המים המצויים בישראל אך גם בהוספת מים אם ע"י ייצורם בהתפלה אם בייבואם. הגדלת היצע המים תצטרך להביא בחשבון גם את שיקומם של המעיינות והנחלים בישראל ובעניין זה אנו באיחור של עשרות שנים.

כמות המים שנלקחה מנחל בצת אינה גדולה ומשמעותית עבור משק המים הלאומי אך הפגיעה הסביבתית הנגרמת לנחל כתוצאה משאיבת-היתר במעלה, הנה גדולה וקשה מנשוא. נחל בצת אכן גווע בקרוב אם שפיעתו הטבעית לא תושב לו בהקדם וטרם יהיה מאוחר. **בעינינו, ייבושם המודע של עיינות**

קבוצת המאבק להצלת נחל בצת

החברה להגנת הטבע, חרשים, ד.נ.א.שרת 24954 טלפקס 04-9803356

<http://savebetzet.org.il>

כרכרה היה ונותר בבחינת לקיחת "כבשת הרש" של נחלי ישראל ומעשה שלא יעשה בעידן בו קיימות חלופות טכנולוגיות נוספות לאספקת מים.

ניתן וראוי אפוא להציל את נחל בצת ע"י השבת השפיעה הטבעית וזאת באמצעות הפחתה מדורגת ועקבית של השאיבה בקידוחי שומרה שבמעלה האקוויפר. כמות המים הדרושה להשבת השפיעה הטבעית אינה גדולה כאמור, ולמעשה הערך המוסף של שיקום הנחל, גבוה לאין ערוך מהמחיר הנדרש לשיקומו.

חוק המים בסעיפיו השונים מעמיד את זכותו של אדם לקבל מים ממקור מים אל מול התנאי האוסר את דלדולו. לתפיסתנו, משמעותה של הוראת חוק זו הנה שאין, ולא ראוי שתהיה, סתירה בין הצורך בשמירת השפיעה הטבעית של מקור מים לבין הצורך בשימושי מים אחרים. זהו למעשה הקו המרכזי המנחה של תפיסות תכנון ושימוש ברי-קיימא במשאב המים.

זאת ועוד, לאור העובדה כי מקור המים של נחל בצת דולדל ע"י שאיבת-יתר מקידוחים שבמעלה האקוויפר, ולאור אישורה של שאיבת-יתר זו ע"י הרשות המוסמכת, אנו תוהים על משמעות הוראת החוק האוסרת על דלדול מקור המים ועל יחסה של הוראת החוק לרשות המים ולהיפך.

לאור מצבו המתמשך של נחל בצת והצורך הדחוף בהצלתו, החברה להגנת הטבע, עמותת שלוש השקמים שבגליל המערבי ותושבי האזור - אשר התאגדו לצורך חיוני זה במסגרת "קבוצת המאבק להצלת נחל בצת" - פונים בדחיפות למנהל רשות המים, בדרישה להפסיק את הפגיעה המתמשכת בנחל בצת ולעשות את כל הנדרש להצלתו טרם יהיה מאוחר. אנו מבקשים ממך כמנהל רשות המים וממשלת ישראל, להשיב לנחל בצת בהקדם את שפיעתו הטבעית. למדינת ישראל יש את האמצעים הטכנולוגיים לעשות כן ומוטלת על כולנו החובה הסביבתית והמוסרית לנהוג כך. אסור שכל אלה יעמדו בסתירה לצרכינו האחרים.

אין בכוונתנו להיכנס לנעליה של רשות המים בהצגת חלופות אספקה שייתכן וינבעו כתוצאה מהפחתת השאיבה בקידוחי שומרה. זו מלאכתה וסמכותה של רשות המים. יחד עם זאת נדגיש כי חלופות אספקה אשר תגרומונה לדלדול מקור מים משמעותי אחר, תהיה בעצם בגדר הסטת הפגיעה לנחל אחר ודפוס "פתרון" זה לא יהיה מקובל עלינו. **אנו סבורים כי בתכנון נכון ומשולב, ניתן לספק כמויות מים חלופיות לצרכני קידוחי שומרה ממקורות שלא יגרמו לפגיעה בטבע במקביל להפחתת השאיבה בקידוחי שומרה.**

בנוסף לאמור לעיל, חוק המים קובע כי "מקורות המים שבמדינה הם קניין הציבור". לאור התדרדרותו המתמשכת של נחל בצת ואזלת היד של רשויות המדינה להביא להצלתו, החליטה קבוצת המאבק, לא רק לפנות ישירות למקבלי ההחלטות בדרישה להפסיק את הפגיעה בנחל, אלא להביא את מצבו של הנחל לידיעת הציבור ומודעותו כדי שהציבור יפעל גם הוא לשכנוע רשויות השלטון לנקוט פעולה נמרצת ועקבית להצלת נחל בצת. קבוצת המאבק מצידה תפעל בקרב הציבור ורשויות השלטון להשבת השפיעה לנחל בצת בכל אמצעי חוקי שיעמוד לרשותה עד להשבת השפיעה ותשתף פעולה עם כל אדם וגורם אשר יצטרף להשגת התכלית האמורה.

דמותה של הארץ נופיה ונחליה יקרים לנו ולנוכח הנסיבות המעציבות שדרדרו את נחל בצת, התעצבה תפיסתנו כי אסור לאף אחד מאיתנו, אדם ורשות מדינה, לעמוד מנגד ולחזות במותו המביש של נחל בצת. חובה על כולנו, אדם באשר הוא ורשות שלטונית באשר היא, לפעול בנחישות, כל עוד לא מאוחר מדי, על-מנת להביא להשבת השפיעה הטבעית לנחל בצת כדי שיחד נחזיר לנחל בצת את מימיו וחיינו!

קבוצת המאבק להצלת נחל בצת, פונה אליך כמנהל רשות המים לנקוט פעולה דחופה אשר תביא להשבת השפיעה טבעית לנחל בצת. נציגי קבוצת המאבק ישמחו להיפגש עמך כדי לשמוע את עמדתה ותכניתה של רשות המים להצלתו של נחל בצת.

עו"ד נימי לנגר

עמותת שלוש השקמים

ד"ר יהודה פלד

תושבים בגליל המערבי למען נחל בצת

יוחנן דרום

החברה להגנת הטבע

העתק:

ח"כ ד"ר עוזי לנדאו – השר לתשתיות לאומיות